Lazar Bošković, AgitPROP

Čiji je moj naziv internet domena?

U svetu savremenih komunikacija sastavni deo identiteta kompanije ili pojedinca je i naziv internet domena, kao deo web adrese i e-mail adrese. Kompanije koje vode računa o tome registrovanjem svih potrebnih .RS i/ili .СРБ domena potpuno štite identitet, naziv firme ili brendova, proizvoda ili usluga na srpskom internet prostoru. Međutim, neke kompanije to ne urade na vreme, već ih preduhitre firme ili pojedinci koji jeftino registruju domene sa nazivima koji zvuče kao naziv tuđe firme ili brenda, kako bi ih kasnije skupo preprodali. Šta možete da učinite da povratite svoj internet identitet?

Registracija internet domena funkcioniše po principu "prvi u vremenu, jači u pravu", ili kako bi to naš narod rekao "ko prvi registruje - njegov je domen". Registri domena se uglavnom ne bave utvrđivanjem prava na registraciju određenog naziva internet domena, već se polazi od pretpostavke nepostojanja zle namere. U uslovima registracije naziva domena piše da registrant

(korisnik naziva domena) izjavljuje da, prema svom najboljem znanju i svom iskrenom uverenju, registracijom traženog naziva domena ne vređa tuđe pravo intelektualne svojine ili neko drugo subjektivno pravo. Takođe, izjavljuje da domen ne registruje protivno načelu savesnosti, poštenja i dobrih poslovnih običaja, te da domen neće svesno da koristi protivno ovim načelima. Nažalost, u praksi to nije uvek istinito i iskreno.

Učestala pojava registracije naziva internet domena radi dalje preprodaje, skupi i dugi sudski postupci pred nadležnim sudovima, kao i složena problematika utvrđivanja merodavnog prava kada su internet domeni u pitanju doveli su do toga da ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) usvoji Pravilo za jednoobrazno rešavanje domenskih sporova (Uniform domain name Dispute Resolution Policy - UDRP). Ovaj postupak prihvatili su i pojedini nacionalni registri internet domena, među kojima je i naš RNIDS (Registar nacionalnog internet domena Srbije).

Ako mislite da je neko povredio pravo intelektualne svojine, ili neko drugo subjektivno pravo koje pripada vama, registrujući neki od naziva nacionalnih .RS i/ili .СРБ internet domena, imate pravo da

pokrenete postupak pred Komisijom za rešavanje sporova povodom registracije nacionalnih internet domena.

Preprodaja naziva domena i sajber kriminal

One koji zarađuju tako što registruju nazive domena po regularnoj, niskoj ceni, a potom ih višestruko skuplje prodaju, nazivaju raznim imenima: preprodavci domena, trgovci domenima, domainers, cybersquatters... Najjasniji domaći opis te delatnosti bio bi "tapkaroši domena", jer je proces sličan preprodaji karata za velike fudbalske utakmice ili koncerte. Oni kupe određeni prepoznatljivi naziv domena, koji je istovetan ili zbunjujuće sličan nazivu nečije firme, brenda, proizvoda ili usluge, a zatim ga ponude onima kojima taj naziv poslovno veoma znači. Tako se za naziv domena koji košta 10-20 evra ponekad dogovori preprodaja od nekoliko hiljada ili čak i desetina hiljada evra.

U praksi postoje dva osnovna razloga zašto neko registruje nazive internet domena koji "nisu njegovi", to jest koji predstavljaju nečiji tuđi prepoznatljivi, a (ne) zaštićeni naziv. Za oba slučaja je zajedničko to da kompanija koja ima pravo intelektualne svojine ili neko drugo subjektivno pravo nije na vreme registrovala odgovarajuće nazive domena. U prvom slučaju se očekuje zarada od preprodaje naziva domena, koji stoji parkiran do preprodaje, to jest nije vezan za neki sajt. Preprodavac domena čeka da se zainteresovana firma sama javi ili pokušava da ih sam kontaktira. Drugi slučaj je kad se naziv domena koristi za sticanje zarade njegovim korišćenjem radi izazivanja zabune kod posetilaca sajta da se nalaze na sajtu kompanije koja je vlasnik brenda. Oba ova slučaja se smatraju za nezakonite i nemoralne delatnosti.

Ipak, istine radi, treba pomenuti

da postoje i slučajevi kada preprodavci domena sasvim legalno registruju nazive domena sa nekim opšte poznatim pojmovima (putovanja, ljubav, zdravlje...) i potom ih nude na prodaju onima koji žele da razviju internet biznis na tako zanimljivim nazivima domena. Postoje i oni koji registruju nazive domena koji su slovne greške poznatih brendova ili su jako slični nekom poznatom brendu ili su prosto način izgovaranja tih naziva na lokalnom jeziku. Na ovakvim nazivima domena se obično nalaze sajtovi sa automatski generisanim sadržajem (adresari, vesti...), koji zarađuju prodavanjem internet oglasa, što se najčešće ne sankcioniše. Međutim, ovakva vrsta posla može da bude kažnjiva ako se koristi za sajber kriminal, tako što se, na primer, posetiocima sajta lažno predstavljaju kao sajt banke i prikupljaju podatke o kreditnim karticama, ili se na njemu nude kopije nekog poznatog brenda, pri čemu se posetilac dovodi u zabludu da je reč o originalu.

Bitna prednost nacionalnih internet domena je veća bezbednost po posetioce sajtova. Naime, oni pružaju veći stepen pouzdanosti i bezbednosti, jer ne mogu da ih registruju neidentifikovane firme ili pojedinci, što je jako bitno u sprečavanju zloupotreba domena (lažno predstavljanje, sajber kriminal...). Na primer .COM domen može da registruje bilo ko i bez ikakve realne identifikacije, čak i sa potpuno izmišljenim podacima. Nasuprot tome, korisnici nacionalnih .RS i .СРБ domena moraju da imaju administrativni kontakt isključivo u Srbiji, a prilikom registracije domena moraju da daju tačne, potpune i važeće podatke, koji se s vremena na vreme proveravaju. Ovo svodi na najmanju moguću meru mogućnost prevara pri onlajn kupovini, elektronskom bankarstvu i drugim transakcijama na Internetu.

Dosadašnji domenski sporovi

Na nacionalnim internet domenima .RS i .СРБ mnoštvo velikih stranih i domaćih kompanija je na vreme registrovalo više naziva domena i tako potpuno zaštitilo naziv firme ili brendova, proizvoda ili usluga na srpskom internet prostoru.

Ali, neke kompanije to nisu učinile na vreme, ili su iz drugih razloga bile prinuđene da povedu domenski spor zbog naziva domena za koji su smatrale da narušava njihovo pravo intelektualne svojine ili neko drugo subjektivno pravo.

Ukratko, rezultati dosadašnjih arbitražnih postupaka povodom .RS domena su sledeći:

- "Google" je dobio spor za googlesrbija.rs, jer je tužena strana zloupotrebljavala taj naziv domena za izazivanje zabune kod posetilaca svog sajta
- "Hyatt" nije dobio spor za hyatt.rs, jer se ispostavilo da je taj naziv skraćenica koja nema veze sa nazivom poznatog hotelskog lanca, nije korišćen za zbunjivanje posetilaca sajta, niti je bilo pokušaja preprodaje
- "Danone" je dobio spor za danone.rs
- DIS nije dobio spor za dis.rs i dis.co.rs, zbog istovetne skraćenice koju koristi tužena strana, ali je, izgleda, kasnije otkupio dis.rs
- "Buddha Bar" je dobio spor za buddhabar.rs i buddhabar.co.rs
- "City 24" je dobio spor za city24.rs
- "Volvo" je dobio spor za volvo.rs i volvo.co.rs
- "Pirelli" je dobio spor za pirelli.rs, pirelli.co.rs i pirelli.in.rs
- "Bofrost" je dobio spor za bofrost.rs, čak je dokazan i pokušaj preprodaje naziva domena za 150.000 evra
- "Akrapović" je dobio spor za akrapovic.rs
- "Tehnomanija" je dobila spor za tehnomania.rs i tehnomania.co.rs, jer su dovodili u zabludu posetioce sajta, vodeći ih pri tom na sajt konkurentske firme iz iste branše

Troškovi arbitražnog postupka koštaju od 2.000 evra pa naviše, zavisno od dužine postupka i svih potrebnih radnji u toku postupka. Trenutno su u toku procesi vezani za nazive domena thebodyshop.rs i webasto.rs.

Postupak rešavanja domenskih sporova

RNIDS i Privredna komora Srbije su 2010. započeli saradnju radi efikasnog i kompetentnog rešavanja sporova povodom registracije naziva nacionalnih .RS i .СРБ internet domena. Sporovi se rešavaju pred Komisijom za rešavanje sporova povodom registracije nacionalnih internet domena pri Privrednoj komori Srbije, sa sedištem u Beogradu, Resavska 15, a postupak je regulisan Pravilnikom o postupku za rešavanje sporova povodom registracije nacionalnih internet domena.

Arbitražno veće utvrđuje da

li je registracijom i korišćenjem nacionalnih internet domena tuženi registrant povredio pravo intelektualne svojine ili neko drugo subjektivno pravo tužioca. Ono može da donese odluku o prestanku ili prenosu registracije spornog naziva domena sa registranta na tužioca ukoliko se dokaže da su zbirno ispunjeni sledeći uslovi:

1. da je naziv nacionalnog domena istovetan ili zbunjujuće sličan zaštićenom brendu tužioca
2. da tuženi registrant nema pravo ili legitiman interes da koristi sporni naziv domena
3. da je tuženi registrant naziv domena koristio protivno načelima savesnosti, poštenja i dobrih poslovnih običaja, odnosno da je registrovao naziv domena u cilju prodaje ili davanja u zakup tužiocu ili tužiočevom konkurentu po nesrazmerno većoj ceni od cene registracije domena, kako bi sprečio tužioca da ga koristi kao naziv domena za svoj zaštićeni brend ili naneo štetu svom poslovnom konkurentu, ili da je koristio naziv domena koji je istovetan ili bitno sličan zaštićenom brendu tužioca, radi zarade zbunjivanjem i privlačenjem posetilaca na svoj sajt

Rokovi registracije naziva domena

Registranti internet domena pravno gledano nisu i njihovi vlasnici, već praktično zakupci na određeni vremenski period. Zato su problemi i domenski sporovi mogući i zbog isteka registracije naziva domena i njegovog kasnijeg preuzimanja od strane drugih lica.

Nazivi .RS i .СРБ domena mogu da se registruju na rok od jedne do deset godina, uz mogućnost produženja registracije. Registracija i produženje registracije naziva domena vrše se na periode od cele godine.

Upozorenje o isteku registracije naziva domena stiže u više navrata od ovlašćenog registra i od RNIDS-a. Treba obratiti pažnju na rokove za produžetak registracije naziva .RS i .СРБ domena, jer u suprotnom neko drugi može da ih registruje po isteku datih rokova.

Po isteku roka registracije vrši se deaktiviranje naziva domena, tako da adresa i sajt na koji on upućuje postaju nevidljivi na Internetu. Po isteku naknadnog roka od 30 dana prestaje registracija naziva domena, to jest korisnik gubi "vlasništvo" nad nazivom domena i može bilo ko drugi da ga registruje.

Saveti za vlasnike brendova

Najbezbednije i najjeftinije je da registrujte na vreme adekvatan broj .RS i .СРБ naziva domena i tako potpuno zaštitite svoj identitet ili brend na srpskom internet prostoru. Nemojte da oklevate sa ovim, jer može neko drugi (konkurencija ili preprodavac domena) da zauzme naziv domena koji je baš vama jako bitan!

Preduhitrite one koji trguju internet domenima i jeftino registruju nazive .RS i/ili .СРБ domena kako bi vam ih kasnije skupo preprodali.

Njihov postupak, ponekad, sam po sebi i nije kažnjivo delo, ali od vas iziskuje nepotrebno trošenje vremena i sredstava, a ugrožava i vaš kredibilitet na Internetu.
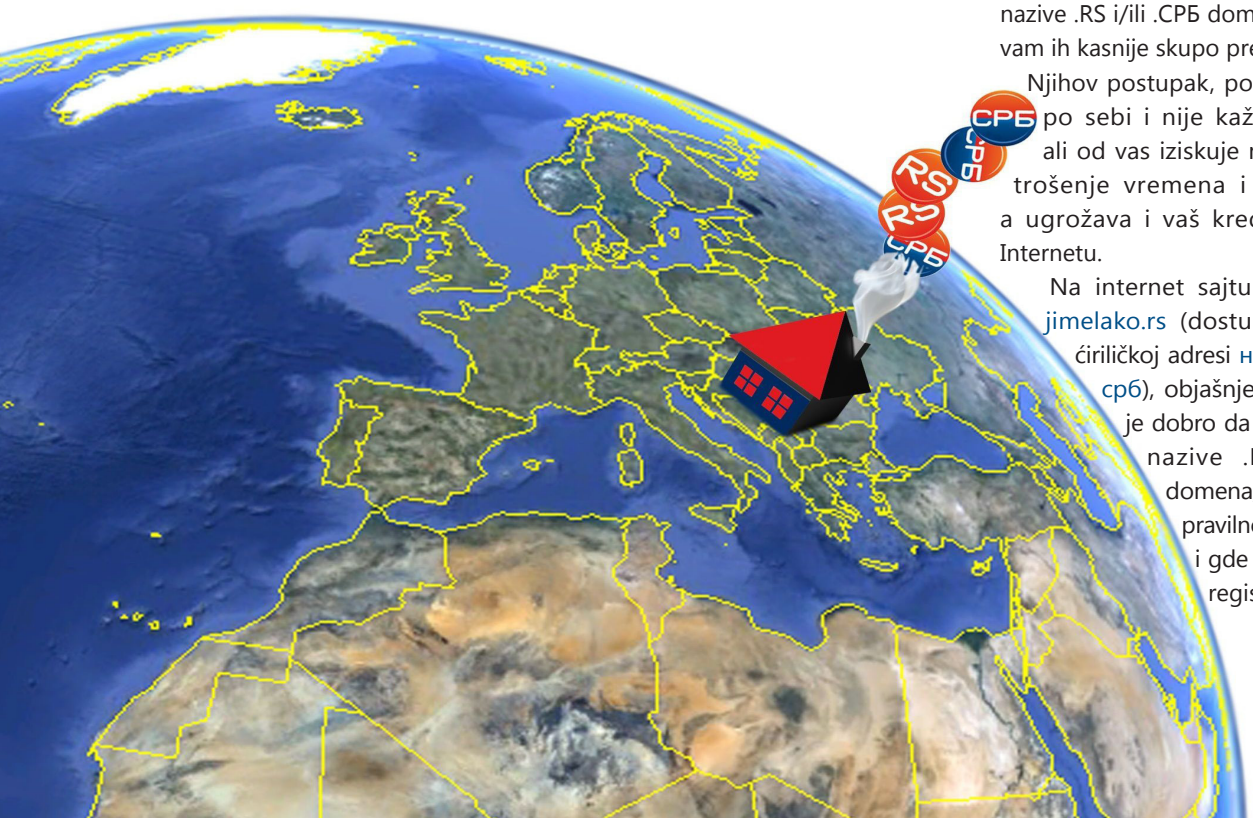
Na internet sajtu www.nadjimelako.rs (dostupnom i na ćiriličkoj adresi нађимелако.срб), objašnjeno je zašto je dobro da imate svoje nazive .RS i .СРБ domena, kako da ih pravilno odaberete i gde i kako da ih registrujete.